

## MEMO

Voor: Nabrander nav ronde tafelgesprek op 24 november 2020  
Ervaringen met betrekking tot de Inburgering: Informatie voor IBAB  
Van: Saskia Henze, Sociaal Werker Forte Welzijn Taal en Meedoen  
Wat: Bevindingen vanuit het veld  
Datum: 22 december 2020

---

### Bestaande situatie

In Overbetuwe zijn diverse partijen aan zet met betrekking tot het laten landen van nieuwkomers in Overbetuwe. Denk hierbij aan gemeente, VWON, Vluchtelingenwerk, Rijn IJssel College, Forte Welzijn, Sociaal Team. Het leidt geen twijfel dat alle partijen hun best doen. Echter, er mist nog een gemeenschappelijke lijn. We vinden elkaar, maar soms te laat of na lang en veel praten. Of op persoonlijke titel. Dit verhoogt de werkdruk. En maakt dat vertrouwen met de achterban onder druk komt te staan.

### **Werkveld Forte Welzijn**

In het werkveld heeft Forte Welzijn te maken met heterogene groepen mensen die niet in Nederland geboren zijn, maar wel hier wonen. Ze verschillen in etniciteit en in redenen waarom ze hier nu wonen. Forte Welzijn komt al deze groepen tegen in hun werkzaamheden. Denk daarbij aan inloopactiviteiten in Het huis van de Wijk of UniqZ, opbouw- en jongerenwerk en projecten als Forte Taal en Meedoen, Forte School, Forte Geldzaken, Forte Thuis etc.

Samen met zo'n 200 vrijwilligers bevinden we ons in de haarvaten van de Overbetuwse samenleving. Onze kracht ligt in het werken in het voorliggende veld en in de sociale cohesie. Verankert in de lokale samenleving verbinden we mensen en initiatiefnemers met elkaar. We denken mee en zijn er op gericht mensen de regie over hun eigen bestaan weer in handen te geven. Van dagelijkse situaties valt veel te leren en onze manier van werken is niet vanzelfsprekend. We zien, benutten en ontwikkelen talenten. Schakelen met beroepskrachten, vrijwilligers en betrokken inwoners. Volgen mensen lang volgen vanuit verschillende invalshoeken. En hebben het vertrouwen doordat we naast en met inwoners werken.

### **Ontwikkeling**

Hoewel we het liefst praten en denken in termen van inclusie, werkte we het afgelopen jaar aan een visie met betrekking tot de doelgroep Nieuwkomers. Door schade en schande werden wij wijzer en ontwikkelde in samenwerking met Agnes Dinkelman van Stillare Trede 0. Er is veel geschreven over communicatie met statushouder. Echter, ordening en structuur is daar niet in terug te vinden, terwijl dat juist hetgeen is waar het misloopt. In de toekomst geeft Trede 0 handvatten om te bouwen aan een beter inburgeringsperspectief. Hiervoor is nog wel borging nodig van het product. (zie bijlage) .

Wilt u meer lezen over Forte Welzijn? Dan kan dat op onze website en in ons jaarbeeld.

Kijkt u liever een filmpje? Dat kan ook. Gaat u dan naar [www.fortewelzijn.nl](http://www.fortewelzijn.nl), scrol naar beneden en ga naar de link: Volg ons op you tube.

---

*Graag deel ik als Sociaal Werker vanuit Forte Welzijn wat ik zie in de praktijk en waar (mogelijke) oplossingen liggen. Er zijn zoveel voorbeelden en situaties die ik zou kunnen delen dat ik er wel een boek over zou kunnen schrijven. Ik denk dat samenwerkingspartners hetzelfde ervaren. Ik hoop u met een aantal voorbeelden meer inzicht te geven in wat wij dagelijks aan deze doelgroep beleven en waarop moet worden ingezet.*

*Saskia Henze*

## **1. Regievoering op inburgering**

### **Probleemveroorzaker**

De regie voor het inburgeringstraject en het volgen daarvan in de daarvoor aangegeven tijd, ligt bij de nieuwkomers zelf. Dit werpt veel problemen op:

- Een geschikt traject uitkiezen als je net in Nederland bent is voor de meeste mensen onhaalbaar. Simpelweg om dat de taal ontbreekt. Daarnaast hebben mensen andere skills nodig dan in het land van herkomst: dat verschil is niet gelijk duidelijk als je hier net bent. In de praktijk kiezen mensen vaak voor hetzelfde als wat iemand anders uit land van herkomst doet. Dat voelt vertrouwd. Echter, dat maakt een taaltraject niet persé geschikt voor diegene.
- Overmatig wisselen van aanbieder of kiezen voor een verkeerde aanbieder zorgt voor achterstand en gaat vaak ten koste van de structuur van het inburgeringstraject.
- Zelf zicht houden op de kosten van DUO geeft enorm veel stress.
- Vanuit de angst om de inburgering niet op tijd af te ronden, kiezen mensen vaak niet voor het hoogste niveau dat ze kunnen halen.
- Inburgering in de huidige vorm past niet bij wat nodig is: veel buik- en hoofdpijn voor analfabeten die te snel op hoog niveau aan de slag moeten. Voor Hooggeschoolden zijn er onvoldoende doorstroombmogelijkheden.

### **Voorbeeld**

*In 2018 was ik op intakegesprek bij een taalvrager thuis. Zij was al een tijd online bezig. Makkelijk want dan hoefde ze het huis niet uit. Ze zat al op A2 online (Dit is het eindniveau zoals dit opgenomen is in de wetgeving zoals die nu wordt uitgevoerd.) Helaas sprak deze dame geen woord Nederlands. Zo kwam het dat ze verdwaalde toen ze alleen van de basisschool van haar kinderen naar huis wilde lopen. Huilend is ze neergezegen op de stoep. Ook voorbijgangers konden haar niet helpen. Uiteindelijk is weer thuisgekomen. Het was een zeer stressvolle ervaring. Zelfstandig de deur uit gaan is er een lange tijd niet bij geweest. Samen met een taalmaatje heeft zij stappen kunnen zetten en is ze uiteindelijk naar een fysieke school gegaan.*

### **Aanbeveling**

Zo snel mogelijk starten met de nieuwe inburgeringswet en zeker niet wachten tot januari 2022.

Leg de regie van de inburgeringstrajecten bij de gemeente.

Kies samen de betrokken ketenpartners, zoals VWON, Rijn IJssel, Forte Welzijn voor de juiste flexibele bouwstenen. Het betreft immers allemaal individuele vragen en wensen.

Ont-zorgen met betrekking tot de geldstroom/administratie waar nodig.

## 2. Gezinshereniging

### Probleemveroorzaker 1

Dolgelukkig zijn mensen waarbij de gezinshereniging doorgang vindt. Helaas gaat het echte aankomen in Overbetuwe vaak gepaard met problemen:

- Relatieproblemen door langdurige scheiding,
- Hechttingsproblemen met kinderen door langdurige scheiding
- Partner met Nederlandse kennis is leidend. (En soms ook lijdend als het te zwaar wordt om de 'nieuwkomers' steeds op sleeptouw te nemen)
- Huiselijk geweld

### Voorbeeld

*Bij een Syrisch gezin was moeder nagereisd met de kinderen. Vader was al in Nederland en voortvarend aan de slag met het Nederlands. Hij was er de hele dag mee bezig. De praktische zaken waren goed op orde gebracht door de vrijwilliger van VWON. Toen kwam de rest van het gezin. Moeder was ontredderd: Nederland was wel heel anders. Vader zat er net lekker in, maar werd nu 'mantelzorger' voor het hele gezin. Hij moest alles doen in huis. Van koffie zetten, kinderen wegbrengen, school tot werken. De liefde tussen deze twee was ook bekoeld: hij herkende zijn vrouw niet terug in deze onzelfstandige dame. Het was voor beiden een pijnlijk proces.*

### Probleemveroorzaker 2

Een vergeten doelgroep hierbinnen betreft hier niet-uitkeringsgerechtigden. Dit zijn partners van mensen met een inkomen. Zij, meestal vrouwen, vallen hiermee buiten beeld bij de Sociale Dienst. Ook zij hebben te maken met een cultuurschok en de noodzaak om Nederlands te leren. Bij problemen worden zij door Forte Welzijn doorverwezen naar andere afdelingen binnen de gemeente. Vaak met dezelfde problemen als bij probleemveroorzaker 1 geschetst.

### Voorbeeld

*Een dame reisde haar partner achter na. Hij had hier werk en zij zou ook werk gaan vinden. Ze had een diploma in land van herkomst op zak en sprak haar talen goed. Behalve Nederlands. Diploma's bleken niet van hetzelfde niveau als in haar thuisland. Dat betekende opnieuw naar school. Hoewel haar man goed verdiende, wilde hij de inkomsten niet met haar delen. Doordat zij een niet-uitkeringsgerechtigde is, was ze niet in beeld bij Werk en Inkomen. Inmiddels kwamen er ook kinderen waar zij de zorg voor had. Zij had gesprekken over haar thuissituatie met hulpverlenende instanties. Daarin voelde zij zich niet begrepen. Ook vanuit haar eigen thuisland niet: er werd een zware druk op haar gelegd. De culturele verschillen waren groot. Uiteindelijk is Veilig Thuis er aan te pas gekomen. Deze vrouw heeft inmiddels op eigen kracht de opleiding afgerond. Ze solliciteert elke dag, maar werk heeft ze nog niet gevonden. De gemeente is nu nog niet verantwoordelijk voor het werkdeel. Terwijl deze mevrouw op andere plekken binnen de gemeente wel bekend is. Het is van groot belang dat zij op eigen benen komt te staan. Werk draagt daaraan bij.*

### Aanbeveling

In het nieuwe plan van aanpak met betrekking tot de nieuwe inburgeringswet is deze doelgroep ook meegenomen in de monitoring. Het is zeer wenselijk dat dit plan niet pas wordt ingezet in januari 2022. Draag dus zorg voor de niet-uitkeringsgerechtigden en start met gemeentelijke betrokkenheid: voorkomen is beter dan genezen.

Zorg voor goede afstemming binnen verschillende afdelingen van de gemeente.

Zorg voor een zachte landing. Bereid mensen voor door het vertellen van verhalen door sleutelfiguren en rolmodellen over Ordening en Structuur in Nederland. (Trede 0). Zorg daarbij dat mannen uit andere culturen zicht krijgen op hun nieuwe rol als vader en partner van, want dit is een andere dan in land van herkomst. Succesvol gezin draaien vraagt in Nederland om kennis van de regels en wat er nodig is om hier succesvol te zijn als partner én als ouder.

### **3. Sociaal emotionele ontwikkeling (zonder welzijn geen leren)**

Forte Welzijn signaleert ook gezondheidsklachten. Deze liggen vaak op fysiek vlak. Denk aan: hoofdpijn, rugpijn, heuppijn, kniepijn, last van het hart, diabetes, zeer slecht slapen. Vaak zijn deze klachten psychosomatisch van aard. (trauma). Deze klachten staat leren in de weg: zonder welzijn/welbevinden geen leren.

Daarnaast zijn er nog andere factoren die van invloed zijn op de sociaal emotionele ontwikkeling.

-Cultuurshock fases.

-Stress door ontwikkelingen in thuisland heeft grote impact op ontwikkeling in Nederland.

-Contact met officiële instanties wordt vaak als bedreiging gezien en zijn vaak stressgevoelig.

-Mensen zitten vaak heel lang in de wachtstand. Aanhaken op veerkracht gebeurt onvoldoende.

***Leren is dus zeker geen lineair proces.***

#### **Voorbeeld**

*Een taalvrager maakte kennis met zijn taalmaatje. In het koppelingsgesprek gaf de man aan dat hij de eerste 2 jaar in Nederland bijna niets kon leren. Het alsmaar onderweg zijn en uiteindelijk vanuit een oorlog hier aarden had een grote uitwerking op zijn algehele welzijn. Pas na 2 jaar werd het in zijn hoofd wat rustiger. Hij is blij dat hij nu aan de slag kan met een maatje.*

#### **Aanbeveling**

Werken met deze doelgroep betekent kennis nemen van deze ontwikkelingen. Zowel voor beroepskrachten en vrijwilligers, als voor de mensen die het betreft. Werk traumasensitief. Denk daarbij aan: 1. Er- en herkenning geven voor wat er is. 2. Neem de tijd. 3. Investeer in vertrouwen en stabiele relaties. 4. Zorg voor routines en voorspelbaarheid 5. Kijk goed hoe en waarom je grenzen en consequenties stelt: richten de grenzen en consequenties zich op het beheersbaar maken van het gedrag? Of op het beheersbaar maken van de stress? 6. Achterhaal triggers. 7. Leer zelf regulatie en co-regulatie 8. Samenwerken: waar mogelijk informatie met elkaar delen en uitwisselen. 9. Haak aan op veerkracht. 10. Zorg dat mensen die met deze doelgroep werken ruimte houden om voor zichzelf te zorgen. Dus energie om zichzelf te voeden, maar ook ruimte ervaren om adem te halen tussen afspraken. Zorg voor reëel targets. Dat komt ook de doelgroep ten goede.

### **4. Doelgerichte communicatie en gedragsbeïnvloeding met oud- en nieuwkomers**

Bij de gemiddelde Nederlander moet een boodschap gemiddeld 7 keer voorbij komen, wil het in het systeem komen. Bij Nieuwkomers redt je dat niet met 7 keer. Doordat er op heel veel vlakken steeds nieuwe informatie op te nemen valt, moet je eerder in termen van 77 keer denken.

Daarnaast hebben we een totaal andere structuur van waaruit we communiceren. Nederland is super georganiseerd. Van zwangerschapstest tot plakje cake bij de uitvaart. Door wetten, beleid, afspraken,

regels, codes, contracten en beroepsmogelijkheden. In de huiselijke, publieke en private sfeer hebben we ons leven verregaand georganiseerd. Nieuwkomers zien dit niet, terwijl wij handelen vanuit deze vanzelfsprekendheden.

### **Voorbeeld**

*Een bezorgde docent van school signaleert dat een Eritrese moeder er niet bij is met haar hoofd. Ze is snel boos en is al een paar keer de klas uitgelopen. Het lijkt alsof het allemaal teveel wordt. Het taalmaatje in het gezin herkent dit. Na een korte intervisie met Agnes Dinkelman, ga ik samen met het taalmaatje met een kalender onder arm op pad. We spreken bij het gezin over Nederland en wat er nodig is om hier te 'overleven'. Brengen structuur aan. Dit door onder andere afspraken die ze hebben alvast op de kalender te zetten. Opgelucht verzucht de moeder aan het eind van de avond: 'Uit het hoofd, op papier.'*

### **Aanbeveling**

In Overbetuwe is zich een werkwijze aan het ontwikkelen die fundament geeft aan inburgeringsbeleid. (Zie hiervoor de bijlage). De afgelopen jaren zijn daar flink wat lezingen overgeven. Om dit te doen slagen is het van groot belang dat het geborgen wordt in organisaties. Dat er geoefend kan worden in het eigen maken van deze zienswijze. En dat er nieuwe manieren van werken samen kunnen worden opgepakt.

### ***(Mogelijke) ondersteuning vanuit Forte Welzijn***

- >Trede 0 (zie bijlage)
- >Participatie/activering
- >Vergroten leefbaarheid
- >Organiseren sleutelfiguren in samenwerking met andere partijen
- >Forte Geldzaken (Voor statushouders na 18 maanden in beeld. Analfabeten vormen een te moeilijke doelgroep om over te gaan op zelfregie door te weinig talige kennis)
- >Forte Taal en Meedoen
- >Forte School
- >Forte Thuis
- >Huis van de Wijk en UniqZ (inloop plaatsen/jongeren-participatie centra)

### **Werken met vrijwilligers en betrokken inwoners tijdens corona**

Deze periode kenmerkt zich door intermenselijke processen. Iedereen bepaalt steeds opnieuw wat er past voor hem of haar. Wel op pad, digitaal aan de slag of niet aan de slag: elke vrijwilliger doet het op zijn eigen manier. Dat kan per project verschillen. Voor vrijwilligers die met kinderen werken, kan het anders zijn dan mensen die met volwassenen werken.

Als beroepskrachten minder of niet op pad mogen, vormen zij vaak het enige contact in een gezin. Hierdoor kan de zorg te zwaar worden. Opschalen heeft ook langer de tijd nodig. Voor sommige vrijwilligers betekent dit een overbelasting.

We gaan er met z'n allen hink-stap-sprong door deze coronaperiode heen.